

Podczas XX SKO odbyło się także posiedzenie Słowackiej Komisji Onomastycznej. Nominację na członków Komisji otrzymało dwóch onomastów spoza Słowacji: Milan Harvalík (Czechy) oraz Artur Gałkowski (Polska).

Artur Gałkowski
Uniwersytet Łódzki
artur.galkowski@uni.lodz.pl

XXVI MIĘDZYNARODOWY KONGRES ONOMASTYCZNY (DEBRECZYN, 27 SIERPNIĄ–1 WRZEŚNIA 2017 R.)

Międzynarodowe Kongresy Onomastyczne organizowane są co trzy lata. Ostatnie, XXVI światowe spotkanie onomastów odbyło się w dniach 27 sierpnia–1 września 2017 r. w Debreczynie na Węgrzech. Wzięło w nim udział około 230 badaczy z 41 krajów. Referenci reprezentowali większość państw europejskich, a także m.in.: Stany Zjednoczone, Kanadę, Meksyk, Brazylię, Republikę Południowej Afryki, Zambię, Ghanę, Nigerię, Koreę Południową, Japonię, Izrael, Singapur. W tym gronie znaleźli się badacze z Polski: Urszula Bijak, Artur Gałkowski, Martyna Katarzyna Gibka, Halszka Górny, Anna Maria Kochanowska, Justyna Walkowiak.

Kongres utworzyli: Elek Bartha, prorektor Uniwersytetu w Debreczynie, i Milan Harvalík, przewodniczący ICOS. Z ramienia organizatorów głos zabrała Valéria Tóth. Przewodnim tematem kongresu była „Lokalność i globalność w świecie nazw” („Locality and globality in the world of names”), a jego realizacją — referaty wygłaszane w kilku (siedmiu, a czasem ośmiu) równoległych sekcjach: onomastyka ogólna, toponomastyka, antroponomastyka, polityka nazewnictwa, nazwy w literaturze, socjoonomastyka, onomastyka stosowana, nazewnictwo w przestrzeni cyfrowej. Obradom towarzyszyły wykłady plenarne, które wygłosili: Grant W. Smith z USA („Symboliczne znaczenie nazw własnych”), Staffan Nyström ze Szwecji („Polityka nazewnictwa w Skandynawii i innych krajach”) oraz Hoffmann István i Valéria Tóth z Węgier („Teoretyczne problemy typologii toponimów”). Nowatorskim pomysłem organizatorów kongresu były sympozja, do udziału w których zaproszono onomastów z różnych ośrodków naukowych, w tym Halszkę Górny, Artura Gałkowskiego i Justynę Walkowiak z Polski. W ramach sympozjów podjęto następujące tematy: systemowe relacje między toponimami i antroponimami (koordynatorzy: Milan Harvalík, Valéria Tóth), status i zadania socjoonomastyki (Terhi Ainiala, Erzsébet Györfly), kontakty między systemami nazewnictwa w Europie Środkowej (Andrea Bölskei, Oliviu Felecan), międzynarodowa współpraca onomastyczna i projekty badawcze (Iman Nick, Tamás Farkas), onomastyka stosowana w praktyce (Emilia Aldrin, Mariann Slíz). Większość referatów została wygłoszona w języku angielskim, zdecydowanie mniej w języku niemieckim i francuskim. Teksty wystąpien zostaną opublikowane w czasopiśmie „Onomastica Uralica”.

Problemy poruszane w sekcji „Onomastyka ogólna” dotyczyły m.in.: semantyki onomastycznej (Evgeny Shokhenmayer, Niemcy), terminologii słowackiej (Pavol Odaloš, Elena Vallová, Słowacja), obecności terminów onomastycznych w słowniku węgiersko-angielskim (Andrea Bölskei, Węgry), różnic w słowiańskich i francuskich klasyfikacjach onomastycznych (Małgorzata Mandola, Francja), globalnej onomastyki w perspektywie teoretycznej (Artur Gałkowski, Polska), onimicznych implikatur w percepcji tekstu literackiego (Natalia Vasileva, Rosja).

W czasie kongresu wiele uwagi poświęcono nazwom geograficznym. Wśród rozważanych problemów teoretycznych znalazły się m.in. kwestie związane z definiowaniem egzonymu i endonymu w wielojęzycznych społeczeństwach (Peder Gammeltoft, Dania), wykorzystaniem toponimów do

badań historycznej fonologii (Csilla Katona, Węgry), wskazaniem różnic między nazwami miejsc naturalnych (gór, rzek, lasów) i sztucznych (osiedli, zamków) (Katalin Reszegi, Węgry), wyzyskaniem metod statystycznych do badania systemów onomastycznych (Eszter Ditrói, Węgry). Thomas Stolz i Nataliya Levkovich z Niemiec podjęli temat właściwości morfosyntaktycznych toponimów w perspektywie typologicznej. Specyfikę nazw Akan w Ghanie i płynną granicę między antroponimami i toponimami pokazała Yaw Sekyi-Baidoo z Ghany. Carole Hough ze Szkocji udowodniła, że nazwy miejscowe są niezwykle przydatne do badania dialektów staroangielskich. O potrzebie włączenia nazw geograficznych do studiów z zakresu dialektologii historycznej mówiła również Barbara Bába z Węgier. Referenci zajmowali się problemem nominacji i motywacji nazw własnych oraz przeniesieniami i zmianami nazw. Éva Kovács z Węgier omówiła nazwy miejsc odnoszące się do środowiska naturalnego, Urszula Bijak z Polski podjęła temat tak zwanych nazw importowanych w polskiej toponimii, typu *Korea*, *Ameryka*, *Paryż*, Tiina Laansalu z Estonii mówiła o transferze nazw miejscowych na przykładzie toponimii estońskiej, a Vladislav Alpatov z Rosji przedstawił nazwy miejsc o proveniencji biblijnej (*Betlejem*, *Jerozolima*) w Europie Zachodniej. Ze specyfiką kazachskich toponimów zapoznała słuchaczy Saule Imanberdiyeva z Kazachstanu. Dwa wystąpienia dotyczyły nazw miejscowych motywowanych nazwą zawodu: na podstawie bazy nazw miejscowych Łotwy (Zane Cekula) i na materiale z dwóch regionów Norwegii (Botolv Helleland). W sekcji toponomastycznej wygłoszono ponadto referaty dotyczące takich zagadnień, jak: nazwy z elementem *złoty* i *srebrny* w fińskiej i czeskiej toponimii (Soňa Wojnarová, Czechy), kulturowe normy tworzenia szkockich antropotoponimów (Sofia Evemalm, Szkocja), toponimia zachodniej części Karaibów (Ivan Roksandic, Kanada), nazwy miejscowe w Nowej Zelandii (Brittnee Leysen, Szkocja), mikrotoponimia w hrabstwie Nottinghamshire w środkowej Anglii i jej związek z osadnictwem wikingów (Rebecca Gregory, Wielka Brytania).

Archaicznymi nazwami rzek i dawnymi nazwami miejscowymi, które wykazują związek z nazywanym obiektem i środowiskiem naturalnym, zajął się Harald Bichlmeier z Niemiec. Problematyce hydronimicznej poświęciła swoje wystąpienie także Rita Póczos z Węgier, przybliżając etymologię wybranych dawnych nazw wodnych. Mats Wahlberg ze Szwecji przedstawił natomiast motywację szwedzkich nazw ulic. Urbanonimia była też przedmiotem wystąpienia Joana Tort-Donady z Hiszpanii („Miejska toponimia jako narzędzie do interpretacji krajobrazu. Studium przypadku: Barcelona miasto średniowieczne”) i Jaroslava Davida z Czech („Toponimia w socjalistycznym mieście: Miasta *Most*, *Haviřov* i *Ostrava-Poruba* (Republika Czeska)”). Adriana Lima i Patricia Carvalhinhos z Brazylii omówiły natomiast zmiany nazewnictwa miejskiego na przykładzie nazw mostów w Sao Paulo.

Liczne wystąpienia dotyczyły problematyki antroponimicznej. Pierwszego dnia kongresu przedstawiono typologię zambijskich nazw osobowych (Osward Chanda Penda, Zambia), tabu w nazewnictwie mieszkańców górzystego regionu północnego Togo na zachodzie Afryki (Atoma Batoma, USA), wymierające imiona w Awka (Oka), jednym z miast Nigerii (Ifeoma Emmanuela Udoye, Nigeria), nazwiska w trzech grupach etnicznych Ghany: Akan, Ga, Ewe (Yaw Sekyi-Baidoo, Asemanyi Abena Abokoma, Ghana). W kolejnych dniach omówiono m.in. staropruskie nazwy osobowe (Grasilda Błażienė, Litwa), antroponimy w słowniku niemiecko-łotewskim z XVII w. (Rente Siliņa-Piņķe, Łotwa), wpływy obce w nazwiskach austriackich (Karl Hohensinner, Hubert Bergmann, Austria), tradycje imiennicze w Danii (Johnny Jakobsen Grandjean Gøgsig, Dania), duńskie patronimy w funkcji imion (Birgit Eggert, Dania). Zająto się również semantyką i strukturą litewskich pseudonimów (Ilona Mickienė, Rita Baranauskienė, Litwa), tradycją nadawania imion w grupie etnicznej posługującej się ugrofińskim językiem maryjskim (Alexander Pustjakov, Rosja), nazwami apotropeicznymi w różnych kulturach (Dóra Sitkei, Węgry), antroponimią w Szkocji w okresie XV–XVI w. (Katie Cuthbertson, Szkocja) i XVII–XIX w. (Alice Crook, Szkocja), bułgarskimi imionami męskimi wywodzącymi się z rzymskiego cognomenu

(Gergana Petkova, Bułgaria), maskulinizacją współczesnych hebrajskich nazw osobowych (Malka Muchnik, Izrael). Kilka referatów odnosiło się do antroponimii węgierskiej. Tamás Farkas przedstawił projekt typologii nazwisk węgierskich, János N. Fodor — geolingwistyczne badania nazwisk historycznych, a Zsuzsanna Ágnes Berényi — pseudonimy masonów na Węgrzech. Ponadto, John Baker z Wielkiej Brytanii podjął temat lokalności i globalności etnonimów anglosaskich, Tereza Slaměniková z Czech zajęła się chińskimi antroponimami z perspektywy gramatycznej, Ilga Jansone z Łotwy — dziewiętnastowiecznymi łotewskimi nazwiskami, a Daiva Sinkevičiūtė z Litwy — dawnymi imionami litewskimi. Uwagę poświęcono również innym niż prymarne użyciom nazw osobowych: apelatyzacji imion w fińskim i węgierskim języku potocznym (Maria Sarhema, Węgry, Finlandia), wtórnym użyciom imion w niemieckojęzycznej części Szwajcarii (This Michel Fetzler, Szwajcaria), a także rumuńskim idiomom z elementami antroponimicznymi (Nadia-Nicoleta Morărașu, Rumunia).

Kolejny blok tematyczny odnosił się do nazw w literaturze. W ramach tej sekcji mówiono m.in. o: znaczeniu nazw literackich w procesie czytania (Richard Coates, Wielka Brytania), nazewnictwie i anonimowości w literaturze epoki wiktoriańskiej (Jeremy Parrot, Wielka Brytania), onomastykonach powieści „My” J. Zamiatina i „Nowy wspaniały świat” A. Huxleya (Veronika Robustova, Rosja), funkcji nazw własnych w powieści „Straż! Straż! T. Pratchetta (Martyna Katarzyna Gibka, Polska), onimii w eseju geograficznym, którego autorem jest J. Pla (Joan Tort-Donada, Hiszpania). Pavol Odaloš i Elena Vallová ze Słowacji w referacie o charakterze terminologicznym przedstawiły zasady klasyfikacji literaronimów (nazw własnych w tekstach literackich).

Wystąpienia w ramach sekcji „Socjoonomastyka” dotyczyły: nazewnictwa w wielokulturowym mieście Susa na Bliskim Wschodzie (Giacomo Luigi Morando, Belgia), nieoficjalnych urbanonimów w Wilnie (Veslava Sidaravičienė, Litwa), funkcjonowania antroponimów oraz toponimów w języku i komunikacji różnych grup społecznych (Jaromír Krško, Alena Záborská, Słowacja), kompetencji toponimicznych użytkowników języka w okręgu Hajdú-Bihar na Węgrzech (Katalin E. Nagy, Węgry) czy pseudonimów wybranych muzyków Zulu Maskandi (Gugulethu Brightness Mazibuko, RPA) i afrykańskich drużyn piłkarskich (Nobuhle Purity Hlongwa, RPA).

Referenci podejmowali także zagadnienia związane z polityką nazewnictwa. Přemysl Mácha skonfrontował oficjalne, zideologizowane strategie toponimiczne na pograniczu czesko-polskim (w regionie Cieszyna) z codziennymi praktykami mieszkańców tych terenów. Jiří Martínek omówił zmiany nazw geograficznych (miast, ulic, placów) w dwudziestowiecznej historii Europy Środkowej i Wschodniej. Pavel Štěpán z Czech wskazał natomiast rolę eksperta onomasty w weryfikacji antroponimów (imion i nazwisk) oraz toponimów (głównie urbanonimów) uwzględniającej normy prawne i fakty językowe. Omówiono ponadto: nowe regulacje prawne w Szwecji ograniczające swobodę w zmianie nazwiska (Katharina Leibring, Szwecja) czy antroponimy w dwujęzycznym świecie na przykładzie nazw osobowych w Egipcie, występujących w oficjalnych dokumentach w transkrypcji greckiej (Torres Blasco, Isabel Ana, Belgia, Hiszpania).

Wygłoszone w czasie kongresu referaty dotyczyły również onomastyki stosowanej (np. toponimów w dyskursie prawniczym), onimii w przestrzeni cyfrowej (np. nazw poziomów w grach wideo) oraz innych typów nazw (np. lotnisk, tuneli, obiektów astronomicznych, budynków, firm).

Drugiego dnia kongresu odbyły się sympozja w ramach pięciu grup tematycznych. Dyskutowano o systemowych relacjach między toponimami i antroponimami: na Węgrzech (Valéria Tóth), w Czechach (Pavel Štěpán), w Polsce (Halszka Górny), Estonii (Peeter Päll), Finlandii (Jaakko Raunamaa, Unni-Päivä Leino). Podjęto temat statusu i zadań socjoonomastyki, omawiając m.in. teoretyczne ramy subdyscypliny (Akselberg Gunnstein, Norwegia), wprowadzając pojęcie społeczności toponimicznej (Erzsébet Gyórfy, Węgry), analizując imiona baskijskich uchodźców w Meksyku (Selene Jiménez Segura, Meksyk), przedstawiając wyniki badań ukazujących sposób, w jaki dzieci mówią o swoim otoczeniu (czy werbalizują nazwy miejsc, czy punktów orien-

tacyjnych) (Magdolna Nemes, Węgry). Kontaktów między systemami nazewniczymi w Europie Środkowej dotyczyły wystąpienia Paula Woodmana z Wielkiej Brytanii („Europa Środkowa: mit czy rzeczywistość”), Andrei Bölcskei z Węgier („Europa Środkowa jako pojęcie historyczne, kulturowe, społeczne, geopolityczne”), Petera Jordana z Austrii („Znaczenie dwu- lub wielojęzycznego nazywania w przestrzeni publicznej dla kulturowej tożsamości języka”) i Christiana Zschieschanga z Niemiec („Kontakt językowy i nazwy geograficzne w różnych regionach Europy Środkowo-Wschodniej”). W ramach kolejnego sympozjum „Międzynarodowa współpraca onomastyczna i projekty badawcze” wskazano stan inicjatyw międzynarodowych w zakresie badań onomastycznych (Tamás Farkas), przybliżono prace nordyckich onomastów (Gunnstein Akselberg, Emilia Aldrin, Väinö Syrjälä), przedstawiono historię, strukturę i działalność Komisji Onomastyki Słowiańskiej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów (Artur Gałkowski), a także omówiono projekt typologii nazwisk europejskich (Pierre Darlu, Pascal Chareille, Gerrit Bloothoof i in.), słownik nazw średniowiecznych (Sara Liana Uckelman, Wielka Brytania), źródła do badań onomastycznych (Evgeny Shokhenmayer, Niemcy) oraz obecny stan i perspektywy terminologii onomastycznej (Milan Harvalík, Czechy). „Onomastyka stosowana w praktyce” to tytuł sympozjum, które skupiło badaczy zainteresowanych takimi problemami, jak: dane onomastyczne w rozwiązaniach analityki biznesowej (Lisa Spira, USA), statystyczna analiza przetrwania rosyjskich chremonimów (Ilija Baranow, Rosja), imię Iwana Groźnego w nazwach handlowych (Sergiej Goriajew, Rosja), toponimy jako źródło wartości marki (Paula Sjöblom, Ulla Hakala, Finlandia), polityka nazewnicza w Europie w kontekście globalizacji (Justyna Walkowiak).

W przerwach między obradami zaprezentowano trzy projekty elektroniczne: „Elektroniczny słownik hydronimów Polski” (Urszula Bijak), „Słownik nazw miejscowych Łotwy” (Zane Cekula), „Nazwy miejsc” (Přemysl Mácha). W kolejnych dniach odbywały się spotkania grupy bibliograficznej i grupy terminologicznej oraz redaktorów czasopism onomastycznych i prężnie działającej sieci młodych onomastów. Zorganizowano także imponującą, cieszącą się dużym zainteresowaniem wystawę książek nadesłanych wcześniej przez uczestników spotkania.

W ostatnim dniu kongresu wybrano nowy zarząd ICOS, którego przewodniczącą została Paula Sjöblom (Finlandia). Funkcję wiceprzewodniczących powierzono: Urszuli Bijak (Polska) i Adrianowi Koopmanowi (RPA). Sekretarzem została Alina Bughesiu (Rumunia), na skarbnika powołano Emilię Aldrin (Szwecja), a Evgeny Shokhenmayer (Niemcy) został asystentem sekretarza i administratorem strony internetowej. Wśród członków zarządu znaleźli się: Lasse Hämäläinen (Finlandia), Alice Crook (Szkocja), Artur Gałkowski (Polska), Nobuhle Hlongwa (RPA), Alexandra Petrulevich (Szwecja) i Valéria Tóth (Węgry).

W czasie walnego zebrania zdecydowano, po przedstawieniu przez Urszulę Bijak i Halszkę Górny oraz kolegów z Czech i Słowacji wspólnej oferty kongresowej, że następny kongres onomastyczny odbędzie się w drugiej połowie sierpnia 2020 r. w Krakowie, a jego myślą przewodnią będzie interdyscyplinarność onomastyki — „Onomastics in Interaction with Other Sciences”.

Halszka Górny
Instytut Języka Polskiego PAN
halszka.gorny@ijp.pan.pl

